

Nr 52.

Ankom till Riksdagens kansli den 27 maj 1910, kl. 7 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen samt en med föranledande däraf väckt motion.

Genom en den 20 maj 1910 dagtecknad proposition, nr 223, hvilken af båda kamrarna hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Kungl. Maj:ts proposition.

Lag

om ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 18 kap. 13 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sprider någon ut skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse däraf kommer.

Där någon offentligen utställer eller förevisar föremål, som är afsedt för otuktigt bruk eller till att förebygga följder af konsumgänge; eller i skrift, som han utsprider, eller eljest genom tillkännagifvande för allmänheten till salu utbjuder eller själf eller genom annan till försäljning kringför dylika föremål; eller under sådana förhållanden, att allmän fara för andras förförelse däraf kommer, vare sig muntligen eller

genom utspridande af skrift söker förleda till användande af föremål, som nu sagts, eller meddelar anvisning om sättet för deras användande; varde, ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, dömd efter ty där stadgas.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Herrar v.
Mentzers och
Ekman's mo-
tion.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förcheft en i anledning af densamma inom Första kammaren af herrar *C. H. v. Mentzer* och *K. J. Ekman* afgifven, till lagutskottet hänvisad motion, nr 91, af följande lydelse:

»Med anledning af Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 223, med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen få vi härmed vördsamt anföra följande.

Vi instämma till fullo i herr statsrådet och chefens för justitiedepartementet uttalande, att det onda, hvaremot lagändringen riktar sig, är ett gift, som kan moraliskt och fysiskt fördärfva hela nationen, och att ett kraftigt och snabbt ingripande för att stäfja detta onda är af nöden.

Våra betänkligheter gälla endast omfattningen af den föreslagna lagändringen. Vi anse nämligen, att det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget icke är tillräckligt effektivt, i det att detsamma, såvidt vi kunnat finna, ej riktar sig mot själfva försäljandet eller tillhandahållandet af ifrågavarande medel från butik eller nederlag, ej heller mot försäljning eller tillhandahållande enskilda emellan annorledes än genom kringförande till salu.

I syfte att få lagförslaget i dessa enligt vår mening synnerligen viktiga hänseenden kompletteradt tillåta vi oss att föreslå nedan upptagna lydelse af paragrafen. Möjligen skulle, med hänsyn till läkarevetenskapens kraf, kunna vid slutet af paragrafen tilläggas ytterligare: »Hvad nu är sagdt gäller ej försäljning eller utlämnande af här afsedda föremål från apotek efter legitimerad läkares ordination».

Enligt vår mening är dock allt bruk af preventiva medel förkastligt, hvarför vi — emellertid öfverlåtande åt vederbörande utskott att taga jämväl frågan om nämnda tillägg under närmare pröfning — för närvarande inskränka oss till att yrka,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen:

Sprider någon ut skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse däraf kommer.

Där någon säljer eller till annans begagnande utlämnar eller muntligen eller i skrift, som han utsprider, eller eljest genom tillkännagifvande för allmänheten till salu utbjuder eller ock offentligen utställer eller förevisar föremål, som är afsedt för otuktigt bruk eller till att förebygga följder af könsungäme; eller under sådana förhållanden, att allmän fara för andras förförelse däraf kommer, vare sig muntligen eller genom utspridande af skrift söker förleda till användande af föremål, som nu sagts, eller meddelar anvisning om sättet för deras användande; varde, ändå att gärningen ej är sådan, som i 1 mom. sägs, dömd efter ty där stadgas.»

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande proposition och de synpunkter, hvilka vid dess utarbetande varit bestämmande, får utskottet hänvisa till propositionen.

*Utskottets
yttrande.*

Lika med föredragande departementschefen och med hänsyn till hvad af honom blifvit anfördt finner utskottet en lagstiftning, som tydligare och effektivare än gällande lag vänder sig mot de samhällsfarliga förhållanden, hvarom här är fråga, vara af behovet påkallad.

Hvad först angår offentligt utställande eller förevisande af ifrågavarande föremål har lagrådet framhållit, att sådant redan enligt gällande lag torde vara straffbart i alla de fall, då skada däraf kan föränledas. Men äfven om så skulle vara händelsen, lärer, då tvekan härom icke är utesluten, ett förtydligande i nämnda afseende icke kunna anses annat än lämpligt.

Beträffande därefter förbudet mot ifrågakomna föremåls utbjudande till salu genom tillkännagifvande för allmänheten har lagrådet framhållit, att ur sedlighetens och den offentliga anständighetens synpunkt till stöd för detsamma kunde anföras starka skäl, hvilka måhända öfvervägde de skäl, som från andra synpunkter kunde framställas däremot, samt beträffande det ifrågasatta förbudet rörande kringförande till försäljning

af nämnda föremål, att något däremot icke syntes vara att erinra. De skäl, som det oakadt bestämt lagrådet för att afstyrka den föreslagna lagstiftningen i sist berörda delar — nämligen i förra fallet, att densamma ej omedelbart finge afseende å tryckt skrift, och i senare fallet betydelselösheten af ett förbud ensamt mot kringförande till försäljning — synas utskottet emot det äfven af lagrådet erkända befintliga samhällsbehovet i det omförmälda afseendet icke förtjäna beaktande.

Vidkommande därefter förslaget, i hvad det afser sådant förledande till användande af ifrågavarande föremål eller meddelande af anvisning om sättet för deras användande, att allmän fara för andras förförelse däraf kommer, lär i många eller kanske i de flesta fall straff därå följa redan enligt gällande lag. Att detta icke alltid blir fallet, torde dock kunna anses antagligt. Vid sådant förhållande och då det enligt utskottets mening måste vara en ovillkorligen bjudaude plikt för samhället att reagera mot en dylik fara och de skadliga verkningarna däraf, synes utskottet den föreslagna lagstiftningen äfven i denna del vara önskvärd. Att ett sådant reagerande inom föreslagna gränser skulle, såsom man sökt göra gällande, innebära ett obehörigt ingrepp i yttrandefriheten i tal och skrift, synes utskottet icke kunna med större fog åberopas emot den nu föreslagna än emot den redan gällande lagstiftningen på detta område. Enligt hvad som framgår af exempel från främmande länders lagstiftning i detta ämne har man ej heller där ansett sig af nämnda hänsyn förhindrad från mer eller mindre ingripande åtgärder i den riktning, hvarom här är fråga.

Lika med de i ärendet hörda myndigheter finner utskottet det vara af vikt, att hithörande frågor fortfarande få behandlas i den offentliga medicinska undervisningen liksom eljest under omständigheter, som icke äro ägnade att medföra sådan fara, som här förutsatts. Med den affattning, som i sådant syfte gifvits åt förslaget, synes icke heller hinder i nämnda hänseende kunna komma att möta.

Med afseende å den anmärkta bristande öfverensstämmelse mellan tryckfrihetsförordningen och allmänna strafflagen, som, innan en ändring i den förra hinner genomföras, blir en följd af den ifrågavarande lagstiftningen, finner utskottet, lika med departementschefen, häraf icke kunna hämtas tillräckliga skäl för underlåtenhet af erkänt erforderliga åtgärder, hvilka redan nu kunna vidtagas.

Om sålunda utskottet funnit sig böra tillstyrka en lagstiftning i angifven riktning, har dock utskottet icke kunnat biträda den i omförmälda motion uttalade mening om lämpligheten att nu stadga ett full-

ständigt förbud mot saluhållande af föremål, som här afses. Ehuru nämligen mycket talar för ett sådant förbud, möta dock däremot åtskilliga betänkligheter. Under alla omständigheter synes nödig försiktighet fordra, att ej på ett område, där lagstiftning erbjuder så stora svårigheter, gå utöfver det i propositionen innefattade förslaget, som tillkommit efter sakkunniges hörande. Skulle antagandet af sistnämnda förslag visa sig ur stånd att verksamt hämma det samhällsönda, man här vill träffa, kan ju en af vunnna erfarenhet påkallad skärpning af lagstiftningen framdeles genomföras.

Mot den straffskärpning, förslaget innehåller, har utskottet icke funnit anledning till anmärkning.

På grund af hvad ofvan anförts, får utskottet hemställa,

- 1:o) att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen bifallas, samt
- 2:o) att omförmälda motion icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 maj 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

af herrar *Pettersson* från Södertälje, *Jansson* i Edsbäcken och *Olsson* i See, hvilka hemställt,

1:o) att Riksdagen, med afslag å föreliggande kungl. proposition, måtte i anledning af densamma i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning taga under öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen må kunna vidtagas i syfte att på ett verksamt sätt motarbeta den fara för vårt folks sedliga lif, som är förenad med den på sista tiden framträdande propagandan för användning i otuktigt syfte af s. k. preventiva medel, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill detta öfvervägande kan föranleda.

2:o) att omförmälda motion icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Till stöd för denna hemställan hafva herrar *Pettersson* från Södertälje och *Jansson* i Edsbäcken anfört följande:

»Under senaste tid har från visst håll inom hufvudstaden drifvits en ifrig propaganda i syfte att inom vidsträckta kretsar mana till användande af s. k. preventiva medel. Vid sidan af utläggningar i befolkningsfrågan har man dessutom på ett sätt, som i hög grad vittnar om brist på takt och ansvarskänsla, invigt stora skaror af unga män och kvinnor i konsten att förekomma de naturliga följderna af ett otuktigt lefnadssätt. Det är uppenbart, att denna propaganda innebär en allvarsam fara för ungdomens sedlighet och därigenom för vårt folks framtid, hvilken fara är ägnad att ådraga sig statsmyndigheternas synnerliga uppmärksamhet.

Det lagförslag Kungl. Maj:t förelagt Riksdagen i syfte att afvärja denna folkfara synes emellertid i flere afseenden vara mindre tillfredsställande. Hvad sålunda till en början beträffar förslaget att med straff belägga yttranden i tal eller skrift, hvilka åsyfta att förleda till bruk af preventiva medel eller innefatta anvisning om sättet för deras användande, måste man enligt vår mening beakta de tungt vägande principiella

betänkligheter, som af lagrådet framstälts mot att öfver hufvud belägga med straff sådana framställningar rörande preventivmedlen, hvilka icke i strafflagens mening såra tukt och sedlighet. Helt visst kunna allvarliga och etiskt berättigade framställningar i detta ämne förekomma, hvilka möjligen i strid mot framställarnes syfte kunna medföra en viss fara i det afseende, som i lagförslaget omförmäles, men hvilka dock icke höra drabbas af straff. För att inse detta behöfver man endast erinra sig, att användandet af preventiva medel under vissa omständigheter måste af hygieniska (medicinska) skäl anses berättigadt, samt att frågan om den nationalekonomiska innebörden af nativitetsens afsiktliga begränsande ännu icke vunnit någon slutgiltig lösning. Men äfven om de medicinska och nationalekonomiska meningar, som i detta afseende i allvarligt syfte framföras, skulle af det stora flertalet betraktas som villomeningar, är det enligt vår öfvertygelse oriktigt att använda strafflagen såsom ett medel till deras undertryckande.

En annan tungt vägande invändning mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag är, att det otvifvelaktigt skulle visa sig vara i hög grad overksam för vinnande af det därmed afsedda syftet. I sådant afseende har redan lagrådet erinrat, att den föreslagna straffbestämmelsen icke skulle kunna erhålla tillämpning å tryckt skrift, förrän tryckfrihetsförordningen blifvit i erforderliga afseenden ändrad, hvilket som bekant kan ske först år 1912. Därest Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag antages, skulle således under åtminstone 1 $\frac{3}{4}$ års tid yttranden af här antydt innehåll fritt få spridas genom tryckt skrift, men bestraffas, ifall de hade formen af muntligt föredrag. Att vederbörande i sådant fall skulle koncentrera sin verksamhet på spridning af tryckta broschyrer och priskuranter, synes ganska antagligt, och att därigenom kan vållas minst lika stor skada som genom muntliga föredrag, lär väl med hänsyn till den allmänna läskunnigheten få anses uppenbart.

Men äfven om den föreslagna lagen framdeles kompletterades med motsvarande ändring i tryckfrihetsförordningen, skulle den ändock blifva i väsentlig mån ineffektiv. Det är nämligen känt, att såsom medel i syfte att förekomma lifsfrukt i följd af samlag kunna användas icke endast vissa för ändamålet särskildt afsedda »föremål», utan äfven åtgöranden, hvilka icke förutsätta sådana, och det har uppgifvits, att dylika åtgöranden, om de iakttagas med vederbörlig omsorg, kunna vara fullt lika verksamma som de antydda föremålen. Om nu allpropaganda för spridande af kännedom om och manande till användning af de preventiva »föremålen» förbjödes och belägges med straff, så innebär detta gifvetvis icke något hinder för dem, som så önska, att fortfarande inom

lika vidsträckta kretsar agitera för bruket af sådan preventiv behandling, som icke förutsätter dylika föremål. Och det är ej omöjligt, att under sådana förhållanden tekniken för sistnämnda arter af preventiva åtgärder kommer att utvecklas och fullkomnas. Det förefaller icke lockande att med en dylik eventualitet för ögonen gå till den lagstiftning, hvartill Kungl. Maj:t nu inbjudit Riksdagen.

Hvad som nu anförts om den föreslagna lagens ineffektivitet gent emot muntligt eller skriftligt förledande till användande af preventiva medel eller anvisning om sättet för deras användande gäller i tillämpliga delar äfven den del af förslaget, som stadgar straff för utbudande af dylika föremål till salu eller deras kringföring till försäljning.

Vidkommande slutligen den del af förslaget, som afser införande af straff för offentligt utställande eller förevisande af föremål, hvarom här är fråga, så är, såsom lagrådet påvisat, ett sådant utställande eller förevisande redan nu belagdt med straff, då skada däraf kan följa.

Att äfven de ofvan omförmälda åtgärderna — försök att förleda till preventiva föremåls användande eller anvisning därom under förhållanden, som medföra allmän fara för andras förförelse, samt sådana föremåls salubjudande — redan nu hemfalla under strafflagen, därest dessa åtgärder »såra tukt och sedlighet», häfdas ej blott af lagrådet, utan äfven af chefen för justitiedepartementet i hans anförande till statsrådsprotokollet den 29 april 1910.

Då således den föreslagna lagen å ena sidan är ägnad att medföra en viss fara för den yttrandefrihet i allmänna frågor, som det ligger i samhällets välförstådda intresse att skydda och upprätthålla, samt å andra sidan måste komma att visa sig väsentligen överksam till afvärjande af den fara för ungdomens förförelse till otukt, som den omförmälda propagandan medför, och då samhället icke heller nu är alldeles utan vapen mot densamma, synes det oss ej vara välbetänkt att nu antaga lagen. Långt ifrån att gagna skulle densamma kunna lända till skada genom att äfventyra rättsordningens helgd, då det mycket snart skulle visa sig, att lagstiftningens luckor lämnade dem, som drifva denna osmakliga agitation, alltför bekväma tillfällen att fortsätta sin verksamhet.

Härvid framställer sig emellertid den frågan: kan icke något från statsmyndigheternas sida åtgöras i syfte att motarbeta denna fara för ungdomens sedliga förvildning? Till svar härå må till en början erinras, att lagstiftningens betydelse såsom ett medel att inplanta tukt och sedlighet i människorna icke bör öfverskattas. Naturliga anlag samt allvarlig fostran i hem och skolor äro härvid mycket starkare bestäm-

mande faktorer. Saknas dessa, kunna statsåtgärder till sedlighetens värnande visa sig fullständigt kraftlösa. Härmed är dock ingalunda förnekadt, att statsmyndigheterna såväl genom lagstiftning som genom andra åtgärder kunna i viss mån aflägsna de faror, som hota folket genom sedligt förfall, tuktlöshet och utsväfningar. I främsta rummet ledes härvid tanken till folkupplysningen i alla dess olika former såsom ett medel att sprida kunskap såväl om sedlighetens grundläggande betydelse för individens och folkets hälsa och lycka, som ock om folkökningens nödvändighet såsom villkor för vårt folks framtid. Därjämte tillåta vi oss framhålla, att alla åtgärder i syfte att bereda de sämst ställda medborgarna bättre utkomstmöjligheter och utsikter att tidigt bilda egna familjer och egna hem äro i hög grad ägnade att motarbeta lockelserna till tygellöshet och promiskuitet på det sexuella området. Allt som kan befordra och stärka hemlifvet blir också till ett värn för sedligheten. Ett godt inflytande i samma riktning kan äfven förväntas af sådana reformer som moderskapsförsäkring och en väsentligt förbättrad barnavård. Riksdagen har i de två sistnämnda afseendena redan aflåtit skrifvelser till Kungl. Maj:t, hvilka ännu äro beroende på pröfning.

Till sist må ej förnekas, att möjligen äfven strafflagen kan tarfva ändring, vare sig genom skärpning af det nu stadgade straffet för tukt och sedlighet sårande handling eller genom omformulering af samma bestämmelse eller i bägge nämnda afseenden. Med hänsyn till den sena tidpunkten för det kungliga lagförslagets framläggande för Riksdagen har det ej varit oss möjligt att på grundvalen af studier i främmande staters lagstiftning samt allsidigt beaktande af alla de olika hänsyn, som härvid måste komma i betraktande, nu angifva, vare sig, huruvida en dylik strafflagsändring verkligen är absolut nödvändig, eller, om så är fallet, huru den bör formuleras. Så mycket må emellertid sägas, att, om en ändring af strafflagens stadgande om tukt och sedlighet sårande handling skall ske, denna ändring måste ske på sådant sätt, att den å ena sidan lämnar den medicinska vetenskapens och den allvarliga samhällsforskningens yttrandefrihet oförkränkt samt å andra sidan icke är behäftad med sådana luckor, att syftet med lagstiftningen väsentligen förfelas.

Det torde således få anses gifvet, att denna viktiga fråga kräfver ytterligare utredning, som uppenbarligen endast kan åstadkommas genom Kungl. Maj:ts försorg;

af herr *Lindhagen*, som anförde:

»Den nu ifrågasatta lagstiftningen kommer, såvidt inom lagutskottet

hunnit utröuas, att i jämförelse med andra länders stadganden beteckna en i förslagets syfte långt gående lagstiftning på ifrågavarande område. Det enda land som har en liknande lagstiftning är Norge. Den norska lagens andlige fader var prästmannen Lars Oftedal, hvilken år 1891 med instämmande af tre andra personer väckte motion i ämnet inom stortinget. En lag utfärdades samma år i anledning af detta förslag och denna lags bestämmelser ha därefter utan någon närmare motivering väsentligen upptagits i den nya norska strafflagen.

Den första frågan gäller förslagets ledande grundsatser. Dessa äro höljda i ganska stort dunkel.

Såvidt jag förstår kan denna sak ej lidelsefritt bedömas annat än mot bakgrunden af den sexuella frågan i sin helhet. Det gäller, hur en obetvinglig naturdrift hos människan skall i ändamålets och den samhälleliga gemenskapens intresse någorlunda tyglas af förnuftet, så att den ej går utöfver alla gränser och i stället för att bringa lif verkar förödelse.

För detta syfte har med utgång från den naturliga familjen, närmare utformad efter religionstiftares eller lagstiftares verkliga eller förmenta föreskrifter, utbildat sig en samhällsuppfattning, hvars normer fortfarande kunna sägas vara officiellt gällande. Dessa normer torde vara följande: Könsdriften må göra sig gällande endast inom det officiellt erkända äktenskapet, där den åter till gengäld har sin fulla frihet. De naturliga följderna däraf få icke förekommas genom några som helst konstlade åtgöranden. Full afhållsamhet är däremot medgifven. Ras-hygieniska hänsyn är en privatsak. Utom äktenskapet måste full afhållsamhet äga rum. Allt görande och låtande mot dessa förordningar är icke tillåtet och således omoraliskt.

Emellertid har som bekant det lefvande lifvet ej funnit sig till rätta i dessa författningar. Det går i tysthet sin egen väg, där det kan och så faller sig. Sociala förhållanden och individuella öden skapa sina egna lagar vid sidan af de offentliga moralbudet.

De förmögnare klassernas erfarenheter om de möjligheter lifvets goda erbjuder alstrar en naturlig obenägenhet att frångå invanda behof. Däraf följer äfven en benägenhet att inskränka barnantalet och för detta ändamål använda sig dessa klasser i stor utsträckning af konstlade medel, då den medgifna afhållsamheten endast undantagsvis kan upprätthållas.

Andra utbrytningar ur den offentliga sexuella samfundsordningen uppkallas af missförhållanden i det samhälleliga äktenskapet. Sena äktenskap och minskad äktenskapsfrekvens, för att taga det viktigaste

exemplet, ställa alltmer en stor del äfven af de vuxna utanför nämnda institutions privilegier och följderna däraf äro lika kända som förklarliga.

Från sakkunniga håll börja vidare framföras de försummade ras-hygieniska synpunkterna vid sidan af angelägenheten att förekomma spridande af venerisk smitta, och då afhållsamhet visat sig icke kunna upprätthållas, träda äfven här möjligheten och befogenhet af förebyggande åtgärder fram i diskussionen.

Inom de fattigare klasserna begynner man också mångenstädes göra sig den frågan icke blott om det är rätt att skaffa till världen ett stort antal sjukliga och undernärda barn utan ock om ej äfven dessa klasser efter de förmögnares föredöme böra vid barnalstringen taga någon hänsyn till familjens ekonomi. I all synnerhet måste dylika uppfattningar med makt framträda bland en vaknande fattig befolkning, som lefver under osunda bostadsförhållanden i städer eller industricentra och måste kontant köpa allt för familjens behof.

Bakom allt detta och åtskilligt annat af enahanda innebörd upptornar sig slutligen den stora befolkningsfrågan, spørsmålet om möjligheterna för släktets fortgående ökning på grundvalen af de existensmöjligheter, som stå till buds. Detta är nog en sådan allvarlig fråga, som i längden ej låter sig öfverlämnas bara åt slumpen och skickelserna. Nödvändigheten förr eller senare af en begränsning af barnalstringen ur denna synpunkt har länge sysselsatt tänkare och vetenskapsmän.

Om dessa tankar kunna meningarne vara delade och man står ännu tämligen handlös inför de gåtfulla problemen. Men tankarnes bärare hafva rätt i hvarje fall till det största beaktande af sin fordran på ett öfvervägande af ämnena och eventuell rättelse i de officiella moralbegreppen.

Häremot möter nu starkt motstånd för det första från de besittande klasserna, hvilka såsom väktare af allt bestående hålla på den officiella moralen oförändrad sådan den är och strängt skilja mellan denna och den enskilda moral, som inom vidsträckta kretsar bland dessa klasser särskildt på mansidan framtvungits af förhållandena. Vid sidan af detta hyckleri möter ett ärligt motstånd från alla dem, som oberoende af samhällsställning icke på sin egen väg mött eller eljest haft anledning att beakta de missförhållanden, som gifvit upphof till de nya tankarne. Intoleranta som människorna äro framför allt i lifvets viktigaste frågor ropar man då på dessa båda så skilda håll: men detta stämmer ju icke med *mina* begrepp, hvar är strafflagen!

Nu måste det i alla fall för den sexuella frågan såsom en samhällsfråga finnas vissa fasta utgångspunkter, utstakade af naturlagarne.

För min del tror jag att de äro följande: Ett tygellöst skattande åt drifterna med fantasilifvet sysslade företrädesvis ikring dessa saker bryter för nationerna såväl som för individerna deras dådkraft. Det är förnuftigt och manligt att hålla dessa saker nere till att vara endast något af en detalj i lifvet. Vidare bör erfarenheten ha lärt, att för den första ungdomen är afhållsamhet en naturfordran; tillfredsställd njutningslystnad på detta område sätter oftast märke för lifvet i detta späda material. Slutligen bjuder en naturlig känsla, att dessa individernas intima angelägenheter tillhöra privatlifvet och ej utan nödtvång utställas till allmänt beskådande.

Är detta riktigt skulle det sålunda vara ett samhällsintresse att den svåra kamp, individerna ha att utkämpa med sig själfva, icke ytterligare försvåras af utomstående därpå inriktade inflytelser. Detta är säkerligen grunden till det nuvarande stadgandet i 18 kap. 13 § strafflagen om straff för den, som utsprider skrift, målning, teckning eller bild, som sårar tukt och sedlighet, eller genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän fara för andras förförelse däraf kommer.

Denna straffbestämmelse är så allmänt affattad, att den bör vara tillfyllest för de åsyftade fallen.

Justitieministern har emellertid framhållit, att äfven framställningar, som äro fria från otuktigt syfte, dock kunna verka förförande. Offentligt förledande till preventivmedels användande eller offentligt lämnade anvisningar om sättet för sådana medels användande kunna i och för sig ha en sådan verkan. Förbudet mot dylikt förledande och dylika anvisningar är därför, säger justitieministern, förslagets viktigaste bestämmelse.

Häremot kan åberopas lagutskottets eget medgifvande, att kanske i de flesta fall gällande lag dock räcker till. De fall, som sedan återstå, är väl sådana, där dock framställningens sociala eller vetenskapliga uppgift gifver framställningen dess egenart. Att förbjuda dylika utläggningar blott därför att de ej utesluta möjlighet till förförande verkningar är exempelvis detsamma som att förbjuda rättegångar i brottmål därför att dessa, såsom ofta sker, locka till begående af liknande brott. Ett förbuds hufvudsakliga verkan blir här, att lagen, på sätt lagrådet närmare utvecklat, framträder såsom en bestraffare af misslagliga åsikter i allvarliga och brännande samhällsproblem.

Justitieministern medgifver i sitt sista anförande till statsrådsprotokollet — ehuru ganska ovilligt såsom framgår af ordalagen — att vid de medicinska läroverken böra hithörande frågor fortfarande få behandlas och äfven i andra fall är, fortsätter han, »mähända» ett ovillkorligt förbud ej alltid på sin plats. Utskottet gör ett liknande medgifvande. Men hvad menas här med »behandla»? Få åsikter också uttalas om lämpligheten af preventiva medel under vissa förhållanden och desamma

för ändamålet rekommenderas? Säkerligen kan här alltid uppkonstrueras möjligheten af en samtidig förförelse och mången håller före att en nyligen af två kvinnliga läkare under den allvarligaste ansvarskänsla nedskrifven »handledning i sexuell undervisning och uppfostran» otvifvelaktigt skulle kunna falla under lagen beträffande uttalanden, som där på ett par sidor förekommer beträffande de preventiva medlen. Att här hänvisa till åklagaremaktens och domstolarnes diskretion låter sig icke heller göra på grund af att dessa äro i vårt land organiserade mera såsom byråkratiska än folkliga institutioner.

Bakom förslaget och sympatierna för detsamma ligger emellertid ytterst dold en annan sak, som måste först klargöras, nämligen frågan huruvida de preventiva medlen äro förkastliga under alla förhållanden och om det öfverhufvud taget får tillåtas mer än en mening därom.

I Lars Oftedals motion år 1891 i norska stortinget yrkades straff äfven för den, »som använder medel, hvarmed åsyftas att förhindra lifsfrukt af samlag mellan man och kvinna». Denna del af förslaget föll dock på den af majoriteten i vederbörande utskott framlagda motiveringen, att ett är, att strafflagen ej kan drabba hvarje omoralisk handling, ett annat är att samhället ej bör tåla, att hvad det sedliga medvetandet dömer som omoraliskt offentligen anbefalles.

Den i Riksdagen väckta motionen ställer sig också klart på den ståndpunkten att allt bruk af preventiva medel är förkastligt, en omoralisk handling, men stannar vid att vilja straffa allt tillhandahållande af dylika medel. Inom utskottet uttalades emellertid af flera medlemmar att enligt deras mening äfven bruket af preventiva medel borde, möjligen med undantag för de fall, då de ordineras af läkare, beläggas med straff, ehuru ingen till sist kunde förmå sig att väcka motion därom.

Utskottet uttalar sig försiktigare. Åtskilligt talar för motionens ifrågasatta förbud säger utskottet, men åtskilliga betänkligheter kunna dock göras gällande emot detsamma. Hvilka dessa betänkligheter äro, omtalar icke utskottet. Men man misstager sig nog icke så synnerligen mycket om bakom dessa döljer sig bland annat ett förbarmande öfver den ofvannämnda dubbelmoralens talrika anhängare, hvilka jämte sin officiella och säkerligen uppriktiga sedliga harm mot preventivmedlen tillika måste ängsligt vaka öfver rätten att få använda och således äfven kunna åtkomma desamma.

En uppfattning, som anser just användandet af preventiva medel obetingadt som en omoralisk handling, synes dock få svårt att bortförklara, hvarför ej gärningsmannen utan endast medhjälparne skola

straffas. De framkomna yrkandena om straff för själfva bruket äro därför utan tvifvel konsekventa och renhåriga, hvilket ej i samma mån kan sägas om det kungliga förslaget. Straff för bruket blefve med en sådan uppfattning endast ett komplement till gällande straff för fosterfördrifning, som är lagligen förbjuden äfven i fostrets mest primära utvecklingsstadium.

En annan och särdeles viktig erinran i afseende å förslagets brist på konsekvens är dess ordande allenast om »föremål». Det lämnar ur räkningen alla andra åtgärder i preventivt syfte, som kanske i än större utsträckning tillämpas. Enligt lagen skulle dessa oafsedt följderna fritt få utläras och rekommenderas, blott det ej sker i otuktigt syfte. Det synes ej kunna här uppdragas någon hållbar gränslinje och allra minst, ifall de nämnda åtgärderna, såsom påstås från vetenskapligt håll, ofta ha en skadlig inverkan till skillnad från föremålen.

Säkerligen står man här helt enkelt inför det fenomenet, att den officiella ordningen redan vant sig så vid oundvikligheten af de antydda åtgärderna, att de kunna sägas fått officiös sanktion. Till sin moraliska halt äro de dock hvarken sämre eller bättre än föremålen. En ännu större begreppsförvirring föreligger i den ganska vanliga uppfattningen att det för ogifta vuxna männen är försvarligare att ej fråga efter följderna utan endast »betala». En dylik öfverlagd ansvarslöshet att sätta värnlösa människor till lifvet är väl vida mer moraliskt förkastlig än en åtgärd att förekomma det.

Förslaget innehåller ock bestämmelser om straff för offentligt utställande och utbjudande samt kringförande till försäljning af preventiva föremål. Detta innefattar enligt justitieministerns egen utsago den mindre viktiga delen af förslaget. Denna del är ock väsentligen utbruten ur ett förslag, som reglementeringskommittén ämnat framställa, och bör således med ännu större skäl lika väl som frågan om förhöjning i straffet kunna anstå till ett normalt öfvervägande i samband med den tillämnade strafflagsrevisionen eller behandlingen af det väntade kommittéförslaget.

Äfven om man sålunda måste göra gällande, att de preventiva medlen icke äro produkter af naturens egen ordning och ur den synpunkten böra undvikas, så är dock denna ordning i så många afseenden åsidosatt genom bristfälliga samhällsförhållanden, att människorna öfver allt äro hänvisade att genom egna förordningar bringa rättelse. Själf har jag icke kunnit bilda mig någon afgjord mening om hvad som är riktigt och nyttigt i alla dessa spörsmål. Att alla allvarliga meningar

äfven på detta område böra få göra sig gällande, synes mig dock vara en elementär rättighet.

Domarereglorna säga, att domaren icke skall vara på någon part vred, förty vreden förhindrar honom, att han icke kan besinna hvad rätt är i saken, och vidare att domaren icke skall vara hastig till att döma, förr än han väl begrundat saken, ty en hastig dom är sällan god och rätt. Hvad sålunda sagts om rättskipningen gäller äfven om lagstiftningen.

Förevarande lagförslag är framkommet i hastigt för att ej säga hetsigt mod och söker efter laga riksdagstids utgång med åsidosättande af riksdagsmedlemmarnes konstitutionella rättigheter kasta ut ett lystmäte för stunden åt uppjagade stämningar. Bygges förslaget dessutom såsom allmänt antages på politiska beräkningar, är det så mycket mer värdt att falla.

Af dessa skäl hemställes,

1:o) att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas;

2:o) att i följd häraf den i ämnet väckta motionen icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.»

samt

af herr *Widén*.
